

Inventering av naturvärden runt Finngösabäckens mynning, Säveån, Partille

Underlag inför förstärkningsåtgärder

På uppdrag av Trafikverket
genom Sweco

2013-10-04

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3, 444 30 Stenungsund
johan.svedholm@naturcentrum.se
Tel. 0303-72 61 64

Fältarbete och rapport: Johan Svedholm

Uppdragsgivare

Trafikverket genom Sweco
Peter Rodhe

Kartmaterial

Grundkartor från uppdragsgivaren samt flygfoto från Eniro.se.

Foton

Johan Svedholm, Naturcentrum AB

Innehåll

INNEHÅLL	3
UPPDRAG	4
METOD OCH RESULTAT	4
OMRÅDESBESKRIVNINGAR.....	5
RÖDLISTADE ARTER	10
DISKUSSION.....	10
REFERENSER.....	11

Uppdrag

På uppdrag av Trafikverket genom SWECO har Naturcentrum AB genomfört en inventering av naturvärden inför förstärkningsarbeten längs en sträcka av Säveån vid Finngösabäckens mynning, Partille kommun. Undersökningsområdet sträcker sig från industriområdena vid Gamla Kornvägen och Eckens väg och västerut till strax nedströms Finngösabäckens mynning i Säveån.

Ingående moment är:

- Fältinventering med biotopkartering och naturvärdesbedömning enligt kommande SIS-standard.

Undersökningsområdet framgår av karta 1.

Karta 1. Undersökningsområdet markeras med blå linje. Gula ytor = visst naturvärde. Orange ytor = påtagligt naturvärde. Röda ytor = högt naturvärde. Blå punkter = äldre askar.

Metod och resultat

Standardiserad biotopkartering och naturvärdesbedömning genomfördes under två fältbesök i maj respektive september 2013. Totalt avgränsades fem objekt med naturvärden (se karta 1). Av dessa bedömdes två tillhöra klass 3 (visst naturvärde), två bedömdes tillhöra klass 2 (påtagligt naturvärde) och ett bedömdes tillhöra klass 1b (högt naturvärde). Undersökningen omfattar främst landmiljöerna, men det bör påpekas att Säveån som vattendrag betraktat utgör en mycket värdefull livsmiljö för ett stort antal organismer och skulle en naturvärdesklassning göras på själva ån skulle den bedömas ha högsta naturvärde (klass 1a).

Totalt noterades tretton värdearter under inventeringen, varav skogsalm och ask är rödlistade i kategori VU. Övriga elva värdearter som påträffades är samtliga signalarter som indikerar höga skogliga naturvärden.

Det finns gott om bäverspår i området, här på en pil i objekt 2.

Områdesbeskrivningar

Det inventerade området ligger längs en drygt 300 m lång sträcka av Säveån i höjd med Finngösabäckens mynning någon kilometer nedströms Partille centrum. Norr om Säveån återfinns åkermark samt en smal bård av träd och buskar närmast vattnet. Söder om Säveån finns ett i huvudsak lövskogsbevuxet område mellan ån och cykelbanan längs E20, med inslag av öppnare partier.

I lövskogen är fältskiktet överlag mer eller mindre kulturpåverkat med rikligt med arter som jättebalsamin, blekbalsamin och kirskål. I områdets södra kant, längs cykelbanan, finns också en hel del dumpat trädgårdsavfall. Närmast ån finns gott om spår av bäveraktivitet, vilket har skapat en hel del död ved.

Längs så gott som hela den aktuella sträckan kantas Säveån av leriga, djupt skurna strandbrinkar med blottlagda trädrötter som regelbundet översvämmas. Dessa utgör en intressant biotop, i synnerhet för mossor. Här påträffades typiska arter för denna miljö, på rötterna växer pilmossa *Leskea polycarpa* och på lerjorden finns små pionjärmossor såsom de mindre vanliga arterna sågdagmossa *Ephemerum serratum* och röd jordmossa *Dicranella rufescens*. Det är också i denna typ av miljö som kungsfiskare brukar placera sin bohålor.

Leriga strandbrinkar och renspolade rötter utgör intressanta miljöer och återfinns längs Säveån i hela undersökningsområdet.

Objekt 1.

Delvis sumpig strandskog, dominerad av björk och sälg i östra delen och av klibbal i västra delen. Snår av gråvide och hägg och djupt skurna, leriga strandbrinkar närmast vattnet. Ställvis rikligt med död ved.

Gott om död ved i objekt 1.

Värdearter:

Scharlakansvårskål *Sarcosypha austriaca* – signalart

Vittandad ulota *Ulota drummondii* – signalart

Krusig ulota *Ulota crispa* – signalart

Lundarv *Stellaria nemorum* – signalart

Signalarten scharlakansvårskål har en östlig utbredning i Sverige och ses sällan på västkusten. Den indikerar fuktiga, näringsrika lövskogsmiljöer med god tillgång på död ved.

Naturvärdesbedömning: Naturvärdesklass 2 – påtagligt naturvärde

Objekt 2.

Smal zon längs Säveån med leriga strandbrinkar. Här dominerar klibbal och hägg med inslag av en del grövre träd (ask, pil, björk och lönn). Rikligt med död ved, främst genom bävrars försorg.

Värdearter:

Kantarellmussling *Plicaturopsis cristata* – signalart

Glansfläck *Arthonia spadicea* - signalart

Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides* - signalart

Ask *Fraxinus excelsior* – rödlistad (VU)

Grövre ask i objekt 2.

Naturvärdesbedömning: Naturvärdesklass 2 – påtagligt naturvärde.

Objekt 3.

Lundartad, yngre lövblandskog. Lönn- och björkdominerat med inslag av ask. Sparsamt – måttligt inslag av död ved. Ett rävgryt finns i områdets västra delar.

Värdearter:

Rostticka *Phellinus ferruginosus* – signalart

Ask *Fraxinus excelsior* – rödlistad (VU)

Naturvärdesbedömning: Naturvärdesklass 3 – visst naturvärde.

Objekt 4.

Ravin ned mot Finngösabäckens mynning. Yngre ask och al dominerar med inslag av sälg och vildapel. Här finns även en grov ek och en grov, flerstammig pil. Enstaka yngre plantor av skogsalm finns också i området. Längs Säveåns strand står enstaka grov sälg och ask. Leran har ett förhållandevis rikt inslag av skalgrus vilket bidrar till att fältskiktet har inslag av exklusivare lundflora även om jättebalsamin dominerar närmast vattnet. Relativt rikligt inslag av död ved ger upphov till god förekomst av vedsvampar såsom exempelvis tegelticka *Daedaleopsis confragosa*, ockraporing *Junghubnia nitida* och askskinn *Peniophora limitata*. I strandbrinkarna finns anlagda bohålor för kungsfiskare.

Gammal pil i objekt 4 med Finngösabäcken i förgrunden.

Värdearter:

Rostticka *Phellinus ferruginosus* – signalart

Krusig ulota *Ulota crispa* – signalart

Skogsalm *Ulmus glabra* – rödlistad (VU)

Ask *Fraxinus excelsior* – rödlistad (VU)

Lundarv *Stellaria nemorum* – signalart

Bäckbräsma *Cardamine amara* - signalart

Skogsbräsma *Cardamine flexuosa* – signalart

Springkorn *Impatiens noli-tangere* – signalart

Naturvärdesbedömning: Naturvärdesklass 1b – högt naturvärde.

Objekt 5.

Strandbrink med smal bård av främst gråvide och klibbal mellan Säveån och åkermarken norr därom. Träden och buskarna hänger ut över vattnet och strandbrinken är brant och lerig med blottlagda rötter.

Gråvidesnår över vattnet i objekt 5.

Värdearter:

Glansfläck *Arthonia spadicea* – signalart

Krusig ulota *Ulotia crispa* – signalart

Naturvärdesbedömning: Naturvärdesklass 3 – visst naturvärde.

Rödlistade arter

Av arter upptagna på den nationella rödlistan över hotade arter återfanns endast skogsalm och ask, båda i kategorin VU (sårbar). Båda dessa arter är vanliga men har nyligen uppförts på rödlistan på grund av att de drabbats hårt av almsjukan respektive askskottssjukan. Av skogsalm hittades enstaka småplantor i objekt 3 och 4. Av ask finns fyra grövre träd i objekt 2 och 4 (se karta 1 för trädens positioner) och relativt rikligt med yngre träd i objekt 3 och 4.

Diskussion

De högsta naturvärdena i undersökningsområdet är knutna till vattendragen Säveån och Finngösabäcken samt lövskogsmiljöer med god tillgång på död ved. Den mest värdefulla miljön i området återfinns i bäckravinen längs Finngösabäcken.

Det är värt att påpeka att på en mindre skala, såsom inventeringen är utförd, finns det delområden med lägre eller högre naturvärden. I ett större perspektiv kan dock hela det undersökta området betraktas dels som ett sammanhängande naturområde i en starkt exploaterad omgivning, och dels som en del av det mycket värdefulla vattendraget Säveån med strandzoner. I detta perspektiv skulle hela området kunna bedömas ha högsta naturvärde.

Referenser

Gärdenfors, U. (ed). 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. Artdatabanken, SLU, Uppsala

Hallingbäck, T. 1996. *Ekologisk katalog över mossor*. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Nitare, J. 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsen. Jönköping

Skogsstyrelsen 2013. *Handledning för inventering av nyckelbiotoper*. Skogsstyrelsen. Jönköping